

NORRTÄLJE
KOMMUN

Policy mot mutor för Norrtälje kommun

Inklusive riktlinjer

Inledning

Demokrati, rättssäkerhet och effektivitet är grundläggande värden för all offentlig verksamhet. Tilltron till våra demokratiska institutioner bygger på att medborgarna uppfattar institutionerna som opartiska och sakliga. Korruption och oegentligheter ger inte bara ekonomiska konsekvenser utan påverkar legitimiteten för det politiska systemet, synen på politiker och tjänstemän och kommunens varumärke. Det är därför viktigt att det finns en medvetenhet om såväl regelverket som riskerna, att känna igen varningssignalerna och veta vad man ska göra om man misstänker eller upptäcker korrupta händelser.

Till följd av Norrtälje kommun värdegrund;

- invånaren först
- allas lika värde
- höga förväntningar

inskräps vikten av ovanstående och betydelsen av den oförvitliga befattningshavaren i invånarens tjänst tydliggörs ytterligare.

Syftet med policyn och riktlinjerna är att synliggöra de såväl legala som etiska krav som ställs på personer verksamma i Norrtälje kommun vare sig dessa är förtroendevalda, anställda, uppdragstagare eller på annat sätt knutna till kommunens verksamhet.

Policy mot mutor för Norrtälje kommun

Alla former av otillbörliga förmåner, såväl givande som tagande av muta omfattas av policyn.

Policyn innebär att:

- Förtroendevalda, anställda, uppdragstagare och andra personer knutna till kommunens verksamhet verkar på kommunmedlemmarnas uppdrag och ska iaktta saklighet och opartiskhet i sin tjänsteutövning.
- Förtroendevalda, anställda, uppdragstagare och andra personer knutna till kommunens verksamhet ska därför handla på ett sådant sätt att de inte kan misstänkas för att påverkas av ovidkommande hänsyn eller intressen i sitt arbete, t.ex. genom att ta emot otillbörliga gåvor eller förmåner från företag eller privatpersoner som de har att göra med i tjänsten.
- I alla sammanhang ska ett sådant förhållningssätt iakttas att det inte kan förekomma risk för att företrädare för kommunen gör sig skyldiga till givande eller tagande av muta.
- Den som är förtroendevald, anställd, uppdragstagare eller har annan anknytning till kommunens verksamhet bör betrakta varje förmån som otillbörlig om den kan misstänkas påverka tjänsteutövningen.
- I samband med myndighetsutövning och upphandling och/eller inköp råder s.k. nolltolerans vilket innebär att den som är förtroendevald, anställd, uppdragstagare eller har annan anknytning till kommunens verksamhet inte i något avseende eller i någon situation skall ge eller motta någon förmån vare sig det i rättslig mening är att betrakta som muta eller inte.
- Varje förvaltning, bolag och stiftelse där Norrtälje kommun är förvaltare, eller utser majoriteten av styrelsen ansvarar för att denna policy efterlevs.
- Även kommunens policy för representation, gåvor och personalförmåner ska i tillämpliga delar beaktas.

Riktlinjer mot mutor för Norrtälje kommun

Givande och tagande av muta

Bakgrund

Den offentliga förvaltningen arbetar på medborgarnas uppdrag och ska iaktta saklighet och opartiskhet i enlighet med de krav som uppställs i regeringsformen. Norrtälje kommuns verksamhet bygger dessutom på följande värdegrund;

- invånaren först
- allas lika värde
- höga förväntningar

detta innebär att förtroendevalda, anställda, uppdragstagare och andra personer knutna till kommunens verksamhet ska handla på ett sådant sätt att de inte kan misstänkas för att påverkas av ovidkommande hänsyn eller intressen i sitt arbete, t.ex. genom att ta emot otillbörliga gåvor eller förmåner från företag eller privatpersoner som de har att göra med i tjänsten. Vad som är en otillbörlig gåva eller förmån framgår av det regelverk som avser att förhindra olaglig påverkan, bl.a. av reglerna om givande och tagande av muta i brottsbalken.

Omfattning

Policyn och riktlinjen omfattar förtroendevalda, anställda, uppdragstagare och andra personer knutna till Norrtälje kommuns verksamhet vare sig det är förvaltningar, bolag eller stiftelser där kommunen är förvaltare eller utser majoriteten av styrelsen. Denna policy och riktlinje tar i första hand sikte på det som ska gälla när förtroendevalda, anställda, uppdragstagare och andra personer knutna till kommunens verksamhet har rollen som mottagare av en förmån. Policyn och riktlinjerna ska dock även tillämpas inom kommunen när det gäller givande av förmån, innebärande att det som inte ska tas emot inte heller får ges eller utlovas. Policyn och riktlinjerna gäller inte för personalsociala åtgärder inom en verksamhet, men gäller fullt ut för gåvor och förmåner mellan de olika juridiska personerna inom kommunens organisation.

Lagbestämmelser

Det som kännetecknar korruptionsbrott är att det finns risk för otillbörlig påverkan av den som handlingen riktar sig till och att påverkan sker på dennes tjänsteutövning. Tagande och givande av muta är två sidor av samma sak med två aktörer. Reglerna är desamma för offentlig och privat verksamhet men åklagare har större möjlighet att väcka talan om sådant brott i offentlig verksamhet kommer till dennes kännedom. Bestämmelserna om givande och tagande av muta återfinns i 10 kap 5 a-e §§, 9 §, 10 § och 20 kap 5 §§ brottsbalken.

Tagande av muta innebär att en förtroendevald, anställd, uppdragstagare eller annan person knuten till kommunens verksamhet, för sig själv eller för annan, tar emot, låter åt sig utlova eller begär muta eller annan otillbörlig belöning för sin tjänsteutövning. Mutbrott är straffbart med böter eller fängelse i högst två år. Är brottet grovt, döms till fängelse, lägst sex månader och högst sex år.

Givande av muta innebär att till arbetstagare eller annan som avses i bestämmelsen om mutbrott lämna, utlova eller erbjuda, för denne själv eller för annan, muta eller annan otillbörlig belöning för tjänsteutövningen. Givande av muta är straffbart med böter eller fängelse i högst två år. Är brottet grovt, döms till fängelse, lägst sex månader och högst sex år.

Förhållningssätt

Allmänhetens förtroende och invånaren först är utgångspunkten för alla företrädare för Norrtälje kommun och avseglar sig dessutom i värdegrunden genom höga förväntningar. I alla sammanhang ska ett sådant förhållningssätt iakttas att det inte kan förekomma risk för att företrädare för kommunen gör sig skyldiga till mutbrott. För förtroendevalda, anställda, uppdragstagare och andra personer knutna till Norrtälje kommuns verksamhet är det en självklarhet att följa gällande regelverk och att handla med omdöme och ansvar då man erbjuds en förmån.

Nolltolerans vid myndighetsutövning, upphandling etc.

Det är viktigt att observera att personer som arbetar med myndighetsutövning, upphandling, etc. verkar inom verksamheter som är extra integritetskänsliga och att dessa personer förutsätts handla därefter och att s.k. nolltolerans råder. Nolltolerans innebär att den som är förtroendevald, anställd, uppdragstagare eller har annan anknytning till kommunens verksamhet inte i något avseende eller i någon situation skall ge eller motta någon förmån vare sig det i rättslig mening är att betrakta som muta eller inte.

Rutin då brott upptäcks eller misstänks

Om en belöning, gåva eller förmån bedöms som otillbörlig kommer arbetsrättsliga åtgärder att vidtas och polisanmälan göras. Detta görs av närmast överordnad chef.

Information och uppföljning

Alla förtroendevalda, anställda, uppdragstagare och andra personer knutna till Norrtälje kommuns verksamhet ska ta del av denna policy och riktlinje. Detta ska lämpligen ske vid anställning, introduktion och på arbetsplatsträffar. Informationen ska också finnas tillgänglig på intranät/webbsida. Policyn och riktlinjen ska dessutom finnas tillgänglig i kommunens författningssamling. Varje förvaltning, bolag och stiftelse där Norrtälje kommun är förvaltare eller utser majoriteten av styrelsen ansvarar för att denna policy och riktlinje efterlevs i deras respektive verksamhet.

Otillbörlig belöning – exempel

I lagtexten anges som en förutsättning för straffansvar att belöningen, förmånen eller gåvan skall vara otillbörlig. Någon definition av begreppet otillbörlig ges emellertid inte, eftersom det ansetts vara omöjligt att finna någon sådan som kan täcka alla de skiftande omständigheter under vilka frågan om muta kan aktualiseras. En bedömning måste därför ske i varje enskilt fall. Särskilt höga krav ställs på anställda i den offentliga sektorn. En belöning kan vara otillbörlig även om den inte ges för att få mottagaren att handla på ett visst sätt.

Den som är offentliganställd bör betrakta varje förmån som otillbörlig om den kan misstänkas påverka tjänsteutövningen.

Ett sätt att undvika gränsdragningsproblematik är att helt undvika att ta emot gåvor och förmåner. Då detta ändå blir aktuellt kan följande tjäna som vägledning:

Exempel på otillbörliga förmåner

- Alla typer av penninggåvor, värdepapper och liknande.
- Penninglån med särskilt gynnsamma villkor.
- Borgensåtaganden eller skuldtäckning.
- Efterskänkande av fordran, ränta, amortering, köpeskilling osv.
- Att förfoga över båt, fritidshus, fordon osv. för privat bruk.
- Helt eller delvis betalda nöjes- eller semesterresor.

Förmåner som kan vara godtagbara

Förmåner som inte är avsedda att påverka en persons handlande och som inte rimligen kan misstänkas påverka detta är som regel tillåtna försiktighet måste dock iakttas.

Exempel på förmåner som normalt anses tillåtna

- Enstaka befogade arbetsmåltider av vardaglig karaktär.
- Mindre varuprover eller enklare prydnadsföremål och minnesgåvor.
- Enklare uppvaktning på födelsedagar eller vid sjukdom.

Vanligt förekommande situationer där risk för otillbörlig påverkan finns

Observera att detta endast är en exemplifiering på situationer där korruptionsbrott kan bli aktuella och inte någon uttömmande lista.

Kontanter

Förmåner i form av kontanter får inte tas emot.

Måltider

Enstaka, inte alltför påkostade måltider i anknytning till arbetet (exempelvis vid förhandling) är tillåtna. Måltiden får dock inte vara det primära syftet med sammankomsten. Måltiden eller annan form av representation bör uttrycka en i detta sammanhang sedvanlig gästfrihet, till exempel i form av värdskap vid inledande av förhandlingar, under sådana eller som en avslutning vid förhandlingarna.

Under pågående upphandling bör särskild restriktivitet med att låta sig utsättas för påverkan från tilltänkt leverantör t ex genom att bli bjuden på måltider m.m. iakttas, här råder därför nolltolerans.

Försiktighet bör iakttas vid ofta återkommande representation mot en och samma person eller grupp av personer. Är make/maka/sambo medbjuden ökar risken för att förmånen skall anses otillbörlig.

Studieresor, kurser och konferenser

Studieresor, kurser och konferenser bör betalas av arbetsgivaren. Enligt förarbetena till lagstiftningen kan det mera sällan anses tillbörligt att en anställd i offentlig sektor bjuds på en studieresa som omfattar mer än en dag. För att vara tillbörlig måste en sådan resa vara seriöst upplagd, innehålla ett relevant program och ovidkommande nöjesarrangemang får inte förekomma. Inbjudan skall vara riktad till arbetsgivaren och denne har att välja ut de personer som deltar.

Julgåvor och gåvor i samband med högtidsdagar och avtackningar

Julgåvor och gåvor i samband med högtidsdagar och avtackningar bör normalt bara kunna accepteras inom den egna organisationen och ska då följa därför antagen policy.

Gåvor, ersättningar eller andra förmåner från vårdragare eller anhöriga till vårdragare

Personal inom vård- och omsorgsverksamhet bör under inga förhållanden ta emot penninggåvor. Gåvor med realiserbart ekonomiskt värde t ex smycken, prydnadsföremål, konstverk och liknande är inte heller tillåtet att ta emot annat än om värdet är ringa. Drickspengar får inte tas emot. Om en arbetstare inom äldreården eller hälso- och sjukården får vetskap om att någon pensionär eller patient avser att testamentera egendom till arbetstare, ska vederbörande klargöra för testator att han/hon inte kan ta emot någon gåva eller förmån över huvud taget. Äldreomsorgens personal ska inte heller delta vid upprättande eller bevittnande av testamenten, fullmakter eller liknande handlingar. Om en enskild eller anhörig vill visa uppskattning genom att överlämna något utan egentligt ekonomiskt värde, t ex blommor eller choklad, kan detta accepteras.

Gåvor m.m. inom skola och förskola

Personal inom skola och förskola bör iaktta försiktighet med avseende på gåvor eller andra förmåner från enskilda elever eller deras vårdnadshavare/föräldrar. Detta är särskilt påtagligt i den del av skolans verksamhet där eleverna bedöms. Gåvor av ringa eller obetydligt värde är normalt sett inte otillbörliga. Det är också en viss skillnad om du får gåvan/förmånen från en elev eller från en hel skolklass. Får du gåvan direkt från en elev finns en större risk att gåvan/förmånen betraktas som otillbörlig och därför bör sådana gåvor/förmåner, såvida de inte är ringa eller av obetydligt värde, betraktas med stor försiktighet.

Syftet med riktlinjen är inte att förändra eller förhindra den tradition med enklare gåvor vid skolavslutning eller liknande tillfällen, och som normalt inte är att betrakta som otillbörliga, utan att skapa ett enkelt förhållningssätt till gällande rättsregler på området.

Byggsektorn

Byggsektorn har under senare år varit särskilt belastad. Det finns därför anledning att, utöver vad som i övrigt framgår av denna policy inklusive riktlinjer, särskilt påpeka att aktiviteter som inte har en naturlig koppling till tjänsteutövningen, såsom resor, idrotts- och kulturevenemang, kryssningar och aktiviteter med nöjesinslag på annan ort aldrig är tillåtna. Naturligtvis är också alla former av förmåner/tjänster som kan avses att eller kan utnyttjas för privat bruk aldrig tillåtna.

Tjänster

En muta kan även bestå i sidoleveranser av varor och tjänster från huvudmannens leverantör eller att få en tjänst utförd, t.ex. reparation av bil eller hus.

Rabatter osv.

Förtroendevalda, anställda, uppdragstagare och andra personer knutna till Norrtälje kommuns verksamhet ska i denna roll inte ta emot rabatter, följerbjudanden eller andra förmåner som inte riktar sig till samtliga förtroendevalda, anställda, uppdragstagare och andra personer knutna till den berörda verksamheten. Rabatter inom ramen för en personalförening kan dock inte betraktas som otillbörliga, så länge samtliga anställda i den berörda verksamheten har möjlighet att delta i föreningen.

Bonuserbjudanden

Det kan förekomma att förtroendevalda, anställda, uppdragstagare och andra personer knutna till kommunens verksamhet får erbjudanden i tjänsten om att fritt eller till subventionerat pris delta i olika evenemang på fritiden. Det kan vara fråga om att resa, att låna en bil/sportstuga/segelbåt eller om aktiviteter som t.ex. golftävlingar. Vid sådana erbjudanden ska stor restriktivitet gälla och de ska alltid godkännas av överordnad chef. Bonuserbjudanden såsom flygbonuspoäng för tjänsteresor skall endast användas i tjänsten.

Jävsliknande förhållanden

Grundläggande för kommunens tjänsteutövning är att den ska vara saklig och objektiv. Tjänsteutövningen ska därför inte påverkas av släktskap, vänskap eller andra privata relationer. För vissa verksamheter gäller särskilda regler om jäv.

Kontrollfrågor vid erbjudanden från utomstående

Om förtroendevalda, anställda, uppdragstagare och andra personer knutna till kommunens verksamhet erbjuds något av en utomstående kan följande kontrollfrågor vara till ledning för att ta ställning till om det är otillåtet att acceptera erbjudandet.

- Är detta en förmån och varför erbjuds den mig?
- Finns det en koppling mellan förmånen och min tjänsteutövning?
- Hur är förmånen beskaffad och vad är den värd?
- Vilket inflytande har jag på min arbetsgivares relation med den som erbjuder förmånen?

Skulle tveksamhet uppstå är det rimligt att utgå från att förmånen inte är tillåten.

Vid tveksamhet om en förmån är tillåten eller ej bör kontakt tas med närmaste chef eller någon av kommunens jurister.

Att representera kommunen

Vid vissa tillfällen kan förtroendevalda, anställda, uppdragstagare och andra personer knutna till kommunens verksamhet förväntas representera kommunen, dess förvaltningar, bolag eller stiftelser i formella sammanhang, t.ex. gentemot kulturen eller näringslivet eller nationellt eller internationellt. Det kan då vara nödvändigt att inta en mer generös inställning till förmåner och erbjudanden än vad som framgår ovan. I sådana situationer ska kommunens policy för representation, gåvor och personalförmåner i tillämpliga delar beaktas. Avstämning ska vid sådana tillfällen även göras med närmaste chef eller motsvarande.

Vägledning och avsteg

Kommunala verksamheter, bolag eller stiftelser där Norrtälje kommun är förvaltare eller utser majoriteten av styrelsen, som anser att det finns skäl att göra avsteg från denna policy och riktlinje, t.ex. i samband med internationella kontakter, kan inhämta vägledning eller godkännande från kommunstyrelsens ordförande eller kommundirektören. Sådana framställningar ska ges in till kommunledningskontoret som bereder ärendet.

NORRTÄLJE
KOMMUN